Ағаев. К/Т.

[illegible] [illegible]

XX әсрин

нәср [illegible]

[illegible] [illegible]

мүһазирәләрин

мәзмунлары.

/1920-1940/

300 [illegible] вә

[illegible] [illegible].

1941

Профессор ***Ф. Ә. Меликов.***

АЗӘРБАЈЧАНДА ГАРАБАҒ ГОЈУНЛАРЫНЫН «ӘРӘБИ» ТИП ГАРАКУЛ ГОЈУНЛАРЫ ИЛӘ МЕТИСЛӘШДИРИЛМӘСИ ТӘЧРҮБӘСИ

Иттифагымызда гаракүл гојунчулуғунун инкишаф темпләрини сүр'әтләндирмәк мәгсәдилә башга кобуд јунлу чинсләрин гаракүл гочлары илә метисләшдирилмәси мәсәләсинә бөјүк фикир верилир. Сон илләрдә гаракүл гојунчулуғу јалныз Орта Асија республикаларында дејил, иттифагын Европа һиссәси рајонларында, Шимали Гафгазда вә Загафгазијада да инкишаф етмишдир.

Азәрбајчан ССР ХКС вә Азәрбајчан К(б)П МК-нын 1936-чы ил, 24 апрел тарихли гәрары илә гаракүл чинси аран зонасынын 10 рајону үчүн планлы чинс сырасына дахил едилмишдир. 1936-чы илдән е'тибарән Ағдам, Бәрдә вә Тәртәр рајонларында ерли Гарабағ гојунларынын гаракүл гочлары илә күтләви метисләшдирилмәси башланмышдыр.

Ағдам рајонунун «Зәһмәт» колхозунда Гарабағ гојунларынын гаракүл гочлары илә метисләшдирилмәсинин еффективлијини ајдынлашдырмаг үчүн апардығымыз тәдгигат I, II вә III генерасијалар үзрә ашағыдакиләри көстәрмишдир:

1. Ем шәраити јарадылдыгда, гаракүл гојунларынын сахланмасы вә онлара гуллуг едилмәси ишиндә зоотехники бајтар тәдбирләри көрүлдүкдә, һәмчинин дә онларын јајлаглара вә гышлаглара көчүрүлмәси иши вахтлы-вахтында вә дүзкүн тәшкил едилдикдә, гаракүл гојунлары вә онларын метисләри көчүрмә гојунчулуг шәраитинә асанлыгла ујғунлашырлар.

2. Гарабағ гојуну екстер'еринә көрә гаракүл гојунундан сечилир, дири чәкисинә көрә исә она јахынлашыр. Гарабағ гојуну күрән, гонур, гара вә с. рәнкләрдә олур. Бәдәнинин јун илә өртүлмәси писдир. Јун гырхымы вә онун кејфијјәти гаракүл гојунунда олдуғундан алчагдыр. Јашлы гојунларын орта дири чәкиси 42—67 кг арасында дәјишилмәклә 42,3 килограмм, иллик јун гырхымы исә 2,16 кг олур.

3. Метисләшдирилдикдә гузунун ана гарнында галмасы мүддәти гаракүл гојунларына јахынлашыр: биринчи генерасија үчүн 151,73 күн, икинчи генерасија үчүн исә 152,56 күн олур.

4. Метисләрә екстер'ер әламәти ата-ана формаларындан орта дәрәчәдә кечир. Дири чәкисинә көрә (43,34—44,44 кг) метисләр Гарабағ гојунуна, јунун кејфијјәтинә вә гырхымына көрә исә (3,06—3,9 кг), һәмчинин сүдлүк мәһсулдарлығына көрә (32,4—34,8 кг) дә онлар Гарабағ гојунларыны өтәрәк гаракүл чинсинә јахынлашырлар.

5. «Әрәби» тип гаракүлүн гара рәнки вә онун гузу дәриси вермә кејфијјәти Гарабағ гојунларына үстүн (доминант) олур. Метисләрдә, демәк олар ки, 100% гыврым олур вә бунлар да орта гыврым фаизинин хејли чох олмасы илә, мүсбәт гаракүл гыврымлары формасынын артыг олмасы илә, фигуралығы ⅔-дән ашағы олмајан гузу дәриси фаизинин чох олмасы, дәринин јахшы парылтылы, сых, еластики, ипәк кими вә с. гијмәтли әламәтләри олмасы илә характеризә олунур. Генерасијалар бөјүдүкчә метисләр гаракүлә јахынлашыр вә саф гаракүлләрдән чох аз сечилир.

6. Зоотехники тәсвиринә көрә үчүнчү генерасија метис гузулары 2—3 күнлүк јашда бонтировка едилдикдә онлардан 20,72% биринчи клас, 60,97% икинчи клас вә 18,37% үчүнчү клас гузу алыныр.

7. Гарабағ гојуну «Әрәби» тип гаракүл илә метисләшдирилмәк үчүн ән јахшы об'ектдир. Бу иш гаракүл гојунларынын мигдарыны чох тез артырмаға вә ејни заманда Азәрбајчан ССР гаракүл гојунчулуғу рајонларында колхозларын кәлирини чох јүксәлтмәјә имкан верир.

8. Азәрбајчанда гаракүлүн кенишләндирилмәси үчүн бир сыра тәдбирләр системасы көрүлмәли, хүсусән: ем базасы тәшкил едилмәли, биналар тикилмәли, гојунлар јахшы суватлар илә тә'мин

эдилмәли, гоюнлар вахтлы-вахтында яйлаға көчүрүлмәли, метисләр үзәриндә күтләви селекция—дамазлыг ишләри вә с. зоотехники-байтарлыг тәдбирләри көрүлмәлидир.

Гаракүл гоюнчулуғунун ени районларында (Сәлян, Әли-Байрамлы, Сабир-Абад вә башгалары) гоюнлары яйлаға көчүрүлмәйән стационар гаракүл гоюнчулуғунун тәшкили мәсәләси өйрәнилмәлидир.